

A Fővárosi Ítéltábla dr. Jávor Ervin ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve(I.rendű felperes címe) I. rendű és II.rendű felperes neve(II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek – a Némethy Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Némethy Barbara ügyvéd) által képviselt alperes neve(alperes címe) alperes ellen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2013. október 3. napján meghozott 3.G.41.614/2013/5. számú ítélete ellen a felperes részéről 6. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy a 2007. szeptember 17-én megkötött kölcsönszerződésnek a felpereseket folyósítási jutalék fizetésére kötelező IV.5. pontja érvénytelen.

A felpereseket a terhükre megállapított elsőfokú perköltség térítése alól mentesíti, és megállapítja, hogy felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 18.000 (tizennyolcezer) forint kereseti illetéket, míg a fennmaradó 18.000 (tizennyolcezer) forintot a felperesek költségmentessége folytán az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A másodfokú eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 24.000 (huszonnégyezer) forint le nem rótt fellebbezési illetéket, míg a fennmaradó 24.000 (huszonnégyezer) forintot a felperesek költségmentessége folytán az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. §-ára, 209/A. §-ára alapított keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperessel 2007. szeptember 17. napján kötött, jelzálogjoggal biztosított CHF alapú lakásvásárlási kölcsönszerződésük II.1., IV.3., IV.5., III.6. és III.3. pontjában foglalt kikötései tisztességtelen szerződési feltételeknek minősülnek, ezért nem jelentenek kötelezettséget rájuk nézve.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A folyósítási jutalék vonatkozásában az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 212. § (2) bekezdésére hivatkozott, mely kifejezetten előírta a folyósítási jutalék teljes hiteldíjba való befoglalását. A jogalkotó általi elismertségre tekintettel a folyósítási jutalék kikötése az alperes álláspontja szerint nem lehet tisztességtelen, már csak azért sem, mert az adósi főszolgáltatás legfőbb mutatója, a THM magában foglalja, a folyósítási jutalék tehát a főszolgáltatás részét képezi. A szerződés a THM-et, a folyósítási jutalékot egyértelműen és világosan szabályozza, ezért a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján a tisztességtelenségre vonatkozó szabályok alkalmazása nem jöhet szóba. A felperesek által sérelmezett szerződéses kikötés csupán a jutalék összegét határozza meg a III.5. pontra hivatkozva, mely nem is képezi a petitum részét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg az alperesnek 38.100 forint perköltséget. Egyebekben akként rendelkezett, hogy a le nem rótt illeték az állam terhén marad. Az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy a Hpt. 216. § (3) bekezdése szerint a szerződés semmisségére csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni. A felperesek úgy nyilatkoztak, hogy a teljes semmisség vizsgálatát nem kérik, ezért kizárólag az általuk támadott szerződési pontok érvénytelensége volt vizsgálható. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a szerződés II.1. pontjában foglalt kikötés nem lehet tisztességtelen, hiszen a jogalkotó szándékával egybeesett. A 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet 11/B. § (1) bekezdése kifejezetten nevesítette a devizakölcsönt, illetve a Hpt. később hatályba lépő 200/A. §-a is ismerte a devizában nyújtott vagy nyilvántartott és forintban törlesztett lakáscélú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés fogalmát. A jogszabályok tehát a deviza alapú szerződések megkötését nem tiltották, sőt kifejezetten lehetővé tették. A kölcsönszerződés 4.3. pontja sem lehet tisztességtelen, hiszen az csak a törlesztőrészek összegét határozza meg, és arról rendelkezik, hogy az ügyfél svájci frankban, illetve választása esetén ettől eltérően más devizanemben is teljesíthet. A kikötés a felperesi főszolgáltatást állapítja meg és mivel világos és érthető, ezért a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján nem is vizsgálható. Nem tekinthető tisztességtelennek a kölcsönszerződés IV.5. pontjának azon kikötése sem, amely szerint a folyósítási jutalék svájci frankban került meghatározásra. Maga a folyósítási jutalék ugyanis bevett banki gyakorlat, azt a jogalkotó is elismeri annak előírásával, hogy a teljes hiteldíj mutatóba bele kell számítani. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az a tény, miszerint a folyósítási jutalék nem forintban, hanem svájci frankban került meghatározásra, szintén nem tisztességtelen. A bank a kölcsönt svájci frankban tartja nyilván, így az, hogy a szerződéshez kapcsolódó költségeket is svájci frankban számítja fel, nem minősülhet tisztességtelennek. Amennyiben a jutalék a felvett tőkeösszeg forintban számított értékének százalékában lenne meghatározva, úgy az árfolyamváltozás folytán e költség ugyanúgy változna, mintha már eleve svájci frankban határozták volna meg. A szerződés vizsgált pontja ráadásul csak tájékoztatja az adósokat a perben nem támadott másik szerződéses kikötés alapján kiszámított folyósítási jutalék összegéről. A kölcsönszerződés III.3. pontja kapcsán az elsőfokú bíróság álláspontja az volt, hogy a kamat egyoldalú módosítása jogának kikötése önmagában nem minősül tisztességtelennek. A felperest e körben megillette a felmondás joga, a kikötés a Hpt. korábban hatályos rendelkezéseinek megfelel, a kamat megváltoztatását lehetővé tevő körülményeket a szerződés egyértelműen és világos módon, érthetően tartalmazza. A szerződés III.6. pontjának tisztességtelensége szintén nem volt megállapítható, hiszen e szerződéses kikötés nem szabályozza a felek jogait vagy kötelezettségeit, hanem számítási módot tartalmaz, amely ráadásul jogszabályi előíráson alapul.

A felperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset teljesítését, másodlagosan az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (3) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérték. A felperesek álláspontja szerint az elsőfokú ítélet indokolási része az egyes szerződési pontok vonatkozásában nem értelmezhető, mert

a kereseti kérelem a IV.3. és III.3. pontra, nem 4.3. pontra és a 3.3. pontra vonatkozik. A IV.5. pontra pedig az ítélet indokolási része egyáltalán nem tér ki. A felperesek szerint az elsőfokú bíróság nem értékelte kellően a szerződés létrejöttének körülményeit, illetve figyelmen kívül hagyott egyes, az alperes monopol helyzetét megerősítő sajátságos és egyoldalú nyilatkozatot. A bíróságnak a teljes semmiség vizsgálatát hivatalból kell elvégeznie, erre irányuló kérelem nélkül is. Az eladási és vételi árfolyam alkalmazásával (II.1. pont) az alperes olyan többlethaszonhoz jutott, amelynek sem szerződéses, sem jogszabályi alapja nincs, ezért a szerződéses kikötés a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen. A IV.5. pontban kikötött folyósítási jutalék ugyancsak tisztességtelen, de nem az alperesi szolgáltatás miatt, hanem annak svájci frankban történő elszámolása okán. A kölcsönszerződésnek nem volt célja deviza értékesítés, a folyósítás is forintban történt, így a bank olyan haszonhoz jutott, amelyre az adósok szándéka nem terjed ki. Az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatban (III.5. pont) az alperes nem hivatkozhat a Ptk. 209. § (5) bekezdésére, illetve a Hpt. 210. § (3) bekezdésére. Az alperes az előírásokkal ellentétben nem indokolta egyoldalú kamatemelésének okát vagy okait, így tisztességtelenül járt el. Az elsőfokú ítélet helytelenül hivatkozik a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendeletre, mivel az a szerződéskötéskor még nem született meg, másrészt az felsorolja az egyoldalú kamatemelés feltételeit, amelyekre az alperes nem adott magyarázatot. A III.6. pontban foglalt érvénytelenségi ok vonatkozásában a felperesek az elsőfokú eljárás során kifejtett álláspontjukat tartották fenn változatlanul.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A Fővárosi Ítéltábla a 2014. július 28. napján meghozott 5.Pf.22.340/2013/3. számú végzésével a peres eljárást hivatalból felfüggesztette a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény) 16. §-ában említett külön törvényben meghatározott intézkedésig, de legkésőbb 2014. december 31. napjáig.

Az alperes 2016. május 12. napján bejelentette, hogy a 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) alapján elszámolt a felperesekkel, és az elszámolás a törvény 38. § (6) bekezdés b) pontja alapján felülvizsgált elszámolásnak minősül.

A felperes 2016. szeptember 26. napján az ítéltábla felhívására bejelentette, hogy kéri a szerződés IV.5. pontja tisztességtelenségének vizsgálatát. Bejelentette továbbá, hogy a szerződést az alperes 2015. október 14. napján felmondta. Az alperes 2016. szeptember 27. napján bejelentette, hogy a szerződés felmondását követően a felek megállapodása alapján a felperes megfizetett az alperesnek 402.400 forintot, amelyre tekintettel az alperes a felperes fennmaradó tartozását elengedte. A Pf.11. sorszám alatt érkezett beadványában ugyanakkor kérte az előző beadványban foglaltak figyelmen kívül hagyását.

A Fővárosi Ítéltábla a perben az 5.Pf.20.695/2016/15. számú végzésével a per tárgyalását az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtt C-51/17. szám alatt indult előzetes döntéshozatali eljárás befejezésig felfüggesztette. Az előzetes döntéshozatali eljárásban az EUB 2018. szeptember 20. napján hozott ítéletet.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperesek fellebbezése részben, a szerződés folyósítási jutalék fizetésére kötelező IV.5. pontjának tisztességtelensége vonatkozásában alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítélet tábla a döntésével és annak jogi indokaival csak részben értett egyet.

Az elsőfokú ítélet meghozatalát követően hatályba lépett DH1 törvény 3. § (1) bekezdése az árfolyamrészre vonatkozó szerződéses kikötést semmisnek minősítette azzal, hogy a (2) bekezdés értelmében ahelyett főszabályként az MNB hivatalos árfolyamát kell alkalmazni a (3) bekezdésben írt kivételek mellett. A DH1 törvény 4. § (1) bekezdése megdönthető vélelmet állított fel az egyoldalú szerződésmódosítás jogát szabályozó szerződési feltétel tisztességtelensége mellett. Ha a vélelem megdöntése iránti perben a bíróság a pénzügyi intézmény keresetét jogerősen elutasította, a vélelem megdönthetetlené vált. A perben hozott jogerős ítélet az Alkotmánybíróság 34/2014. (XI. 14.) AB határozata [128. pont] és a 2/2015. (II. 2.) AB határozata [43-52. pont] szerint speciális közérdekű perben született erga omnes hatályú ítéletnek minősül. Mindezekből következően törvényhozási úton és jogerős ítélettel végérvényesen eldőlt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jogot és az árfolyamrész szabályozó szerződéses kikötés tisztességtelenség okán semmis, és ebből az okból az egész szerződés nem dőlt meg, nem érvénytelen. Az érvénytelenség oka és terjedelme a továbbiakban nem vitatható. A DH1 törvény 3. § (1) bekezdése, 4. § (1) bekezdése és az említett jogerős ítélet folytán az árfolyamrész és egyoldalú szerződésmódosítási joggal összefüggésben (II.1., IV.3. és III.3. pont) a peres felek közötti szerződés érvénytelensége tárgyában bírói döntés hozatala már nem szükséges.

A felperesek megalapozatlanul hivatkoztak arra a fellebbezésükben, hogy a bíróságnak a perbeli esetben az egész szerződés érvénytelenségére vezető okokat hivatalból kellett volna észlelnie. A felperesek keresete egyes szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítására irányult azzal, hogy az 5. számú tárgyalási jegyzőkönyvben tett nyilatkozatuk szerint a szerződés teljes semmisségének megállapítását kifejezetten nem kérték. A szerződés semmisségére csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni, ezért a felperesek kérelméből következően az egész szerződés érvénytelenségét eredményező megállapításnak a perben nem volt helye.

A felperesek a kölcsönszerződés II.1. és IV.3. pontjai tisztességtelenségének megállapítását kérték, amely feltételek az árfolyamrész mellett az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségét is tartalmazzák. A felperesek az 5. számú tárgyalási jegyzőkönyvben kifogásolták az árfolyamkockázatra vonatkozó alperesi tájékoztatási kötelezettség megsértését is, ezért az ítélet tábla a kereset teljesíthetőségét e szerződési feltételeket illetően is vizsgálta, illetve a vizsgálat érdekében a per tárgyalását a folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásra tekintettel felfüggesztette.

Az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételekkel kapcsolatos kereseti kérelem elbírálása során az EUB C-51/17. számú ítélete kötelező rendelkezéseiből kellett kiindulni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont).

A perbeli szerződés nem vitásan a DH1 törvény 1. § (1) bekezdése alapján a törvény hatálya alá tartozik. A DH1 törvény 3. § (2) bekezdése a szerződés I.4.7.1. pontját ex tunc hatállyal akként módosította, hogy az adós a fizetési kötelezettségét a tartozás esedékességének napján érvényes MNB hivatalos deviza árfolyamon köteles teljesíteni.

Az EUB második kérdésre adott válasza szerint a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 1. cikk (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az Irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező

érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történt megkötését követően váltak szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe. Ebből következően az MNB árfolyamának alkalmazását előíró jogszabályi rendelkezésnek megfelelő feltétel nem tartozik az Irányelv hatálya alá, vagyis annak tisztességtelensége az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése, illetve az azt a hazai jogba átültető Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem vizsgálható.

Miután a perbeli szerződésnek nincs az árfolyamkockázatra vonatkozó és C-51/17. számú ítélet 65. pontja alapján vizsgálható másik feltétele, továbbá a szerződés II.1. és IV.3. pontjainak tisztességtelensége az Irányelv kógens szabálya folytán nem állapítható meg, ezért a felperesek keresete ebben a körben nem volt teljesíthető.

Az ítélet tábla nem értett egyet az elsőfokú bírósággal a folyósítási jutalékról szóló szerződési feltétel tisztességtelenségét illetően. Ebben a körben az EUB által a C-415/11. számú „Aziz” ügyben kifejtettekből kellett kiindulni, amely szerint az Irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenség” abban az esetben állapítható meg, ha a szerződési feltétel a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. A Ptk. 201. § (1) bekezdéséből és 523. §-ából következően kölcsönszerződés esetén a szolgáltatás ellenértéke a kamat, ezen túlmenően díj csak abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a bank a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt. Ilyen többletszolgáltatás a perbeli szerződésből azonban nem következik. A szerződés teljesítése során az alperesnek a folyósítással összefüggésben keletkezhetek adminisztratív kiadásai, ezek azonban a bank saját üzleti kockázatában tartozó olyan működési költségek, amelyeket átalánydíj formájában sem terhelhet a fogyasztóra, mert a folyósítás nem önálló szolgáltatás. Mindebből következik, hogy a szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatásról szóló szerződési feltétel jelentős egyensúlytalanságot eredményezett a felek viszonyában, és alappal feltételezhető, hogy egyedi megtárgyalás esetén a fogyasztó ilyen tartalmú szerződési kikötést észszerűen nem fogadott volna el. Az ítélet tábla ezért megállapította, hogy a folyósítási jutalék kikötése tisztességtelen.

Az elsőfokú bíróság ugyanakkor helytállóan foglalt állást a szerződés THM számítására vonatkozó III.6. pontjával kapcsolatos kereseti kérelemről.

Az ítélet tábla a kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint részben megváltoztatta.

A felperesek fellebbezése részben eredményre vezetett, amely kihatással volt az elsőfokú perköltségre is. A felperesek igénye az időközben bekövetkezett jogszabály-változások alapján az árfolyamrést és egyoldalú szerződésmódosítási jogot tartalmazó szerződési feltételek vonatkozásában alaposnak bizonyult. Alapos volt a kereset a folyósítási jutalékokat illetően, míg az árfolyamkockázat és THM számítás kapcsán nem vezetett eredményre. Az ítélet tábla megállapította, hogy a felek pernyertességének és pervesztességének arányában nincs számottevő különbség, ezért az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján akként rendelkezett, hogy a felek a jogi képvisellel felmerült költségeiket mind az első-, mind a másodfokú eljárásban maguk viselik. Az alperes pernyertessége arányára figyelemmel köteles a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperesek költségmentessége folytán le nem rótt kereseti és fellebbezési illeték felét az államnak megfizetni. A fennmaradó kereseti és fellebbezési illetéket a felperesek költségmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2019. február 12.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Matosek Edina s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: